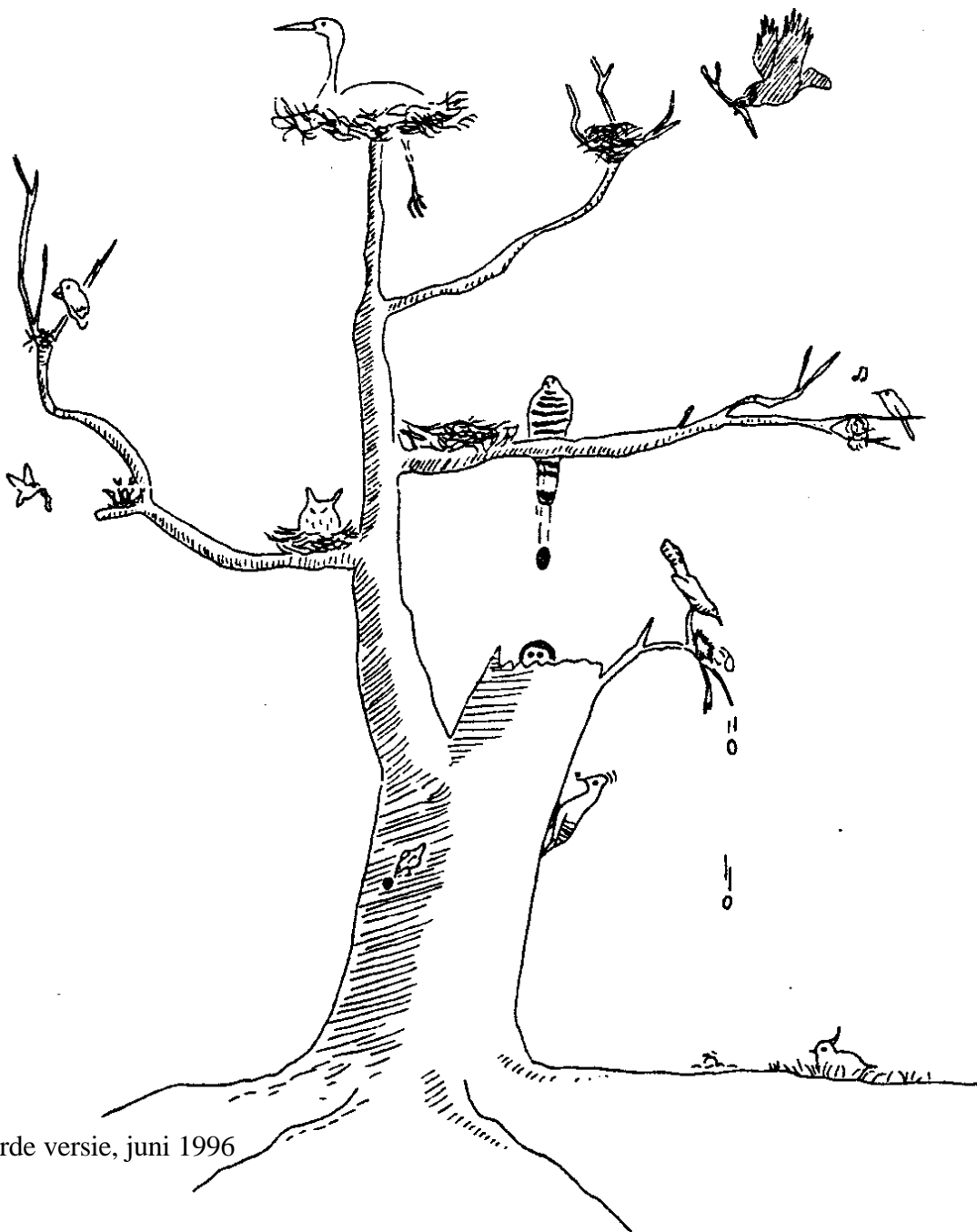

De nestkaart: hoe, wat, waar, waarom

Vierde versie, juni 1996

Uitgave: SOVON, Beek-Ubbergen

Colofon

Tekst: Rob G. Bijlsma

Tekeningen: Rob G. Bijlsma & Willem van Manen

Redactie: Frank Majoor & Fred Hustings

Samenvatting

1. Iedereen kan meedoen.
2. Het belang van de vogels (en hun nesten) staat te allen tijde voorop.
3. Alle bezette nesten waarin minstens één ei is gelegd, komen in aanmerking voor de nestkaart. Dus ook broedsels in tuinen, schuren, nestkasten, enz.
4. Alle vogelsoorten komen in aanmerking voor de nestkaart, dus niet uitsluitend de interessante of zeldzame.
5. Nestzoeken dient gespreid over het jaar te gebeuren, dus zich niet te beperken tot de "echte" broedmaanden april tot en met juni.
6. Bij voorkeur minstens twee bezoeken per nest brengen, omdat dan de overlevingskans van het nest kan worden berekend (is niet mogelijk met slechts één bezoek). Enkele goed getimedede bezoeken kunnen volstaan. Bij zangvogels is een controle-interval van een week voldoende, bij grotere soorten 10-14 dagen.
7. Vul de kaart bij voorkeur ter plekke in (en loop de kaart systematisch van begin tot eind door, zodat alle relevante informatie ook daadwerkelijk wordt verzameld).
8. Noteer uitsluitend de feiten, nooit onzekere waarnemingen of interpretaties.
9. Ook nestgegevens uit het (grijze) verleden kunnen op kaart worden gezet (graag zelfs!).
10. Stuur de ingevulde kaarten zo spoedig mogelijk (uiterlijk in het najaar) gratis op naar: SOVON, Antwoordnummer 2505, 6573 ZH Beek-Ubbergen.

Nestonderzoek

Het voortbrengen van jongen is belangrijk. Samen met immigratie zorgt de jongenproductie voor vervanging na sterfte. Zonder deze vervanging is de sterfte groter dan de toevoer van nieuwe vogels, en treedt onvermijdelijk een populatiedaling op. In Nederland is veel bekend over populatieschommelingen van vogels, echter vrijwel niets over de broedbiologie. Uitzonderingen hierop zijn weidevogels, roofvogels, enkele kolonievogels en sommige nestkastbewoners.

Het Nederlandse nestkaarten-project is grotendeels ontleend aan de bevindingen van de Britten en Finnen, die al zeer lang een nestkaartsysteem operationeel hebben. In de loop van decennia hebben zij de kinderziektes uit het systeem geschift. Door hun richtlijnen te volgen, kunnen wij fouten voorkomen.

Nestonderzoek voor iedereen

Iedereen kan meedoen aan nestonderzoek. Van elk gevonden (bezet) nest kan een kaart worden ingevuld. Door voorzichtig te werk te gaan, kan verstoring worden voorkomen (zie instructies verderop). Het bijeenbrengen van de gegevens op één centraal adres heeft veel voordelen. Een grote groep waarnemers kan veel meer informatie aandragen dan een enkele waarnemer. Bovendien kunnen zodoende verschillende habitats worden bekeken in een lange reeks van jaren op meerdere plekken binnen Nederland.

Het zoeken naar en controleren van nesten leert waarnemers veel meer over het leven van een vogel dan door alleen naar zijn zang te luisteren of te inventariseren. Het is een opwindende bezigheid, die waardevolle informatie oplevert over de broedbiologie van vogels. Een wetenschappelijke opleiding is geen vereiste. Iedereen die kan tellen, kan meedoen. Of nu één kaart wordt ingeleverd, of honderd, elke bijdrage is nuttig.

Door nestkaarten in te sturen, zal na verloop van tijd de basale broedbiologie van vogels kunnen worden ontsluit. Hoe belangrijk dat is, blijkt uit het volgende. Toen in de jaren vijftig en zestig de roofvogelstand drastisch kelderde, bleek al spoedig dat de reproductiecijfers erg slecht waren. De jongenproductie was onvoldoende om de verliezen op te vangen. Op grond van deze bevinding is een verbod op het gebruik van persistente pesticiden gerealiseerd, deze bleken namelijk verantwoordelijk voor de reproductiedaling. En dat de weilanden steeds vroeger in het voorjaar worden gemaaid, heeft geleid tot vervroegen van het broedbegin van diverse soorten weidevogels. Deze laatste bevinding is gebaseerd op analyse van ringgegevens van pullen, maar had nauwkeuriger kunnen plaatsvinden indien exacte reproductiecijfers voorhanden waren geweest.

Lyme-ziekte

Bij het nestenzoeken zal de waarnemer zich vaak door de vegetatie moeten wringen. In alle delen van het land is het een reëel gevaar daarbij teken op te lopen. Deze kleine beestjes hechten zich vast om bloed op te zuigen. Ze kunnen de Lyme-ziekte overdragen. Rond de plek van de beet ontstaat vaak een cirkelvormige kring. Zodra dit optreedt, is een bezoek aan de huisarts noodzakelijk. Ook verschijnselen als moeheid, hoofdpijn en gewrichtspijn moeten niet te lichtvaardig worden opgevat, omdat ze symptomen van de Lyme-ziekte kunnen zijn. Mits vroegtijdig ingegrepen, is deze ziekte goed te genezen. Zo niet, kan het een langdurige, en soms gevaarlijke, zaak worden.

Gedragscode voor de nestzoeker

Als verstoring dreigt, is nestzoeken of een nestbezoek uit den boze. Het belang van de vogel staat voorop. Verstoring kan echter worden voorkomen indien voorzichtig en met kennis van zaken te werk wordt gedaan. Verstoring kan op verschillende manieren optreden:

1. toevallig veroorzaakte schade aan een nest;
2. ouders voelen zich gedwongen het nest te verlaten;
3. verandering van nestomgeving tijdens nestbezoek, waardoor predatoren (roofvijanden) hun kans schoon zien.

Het in de steek laten van een nest (desertie) hoeft niet per se door een menselijk bezoek te worden veroorzaakt. Slecht weer, voedseltekorten of de dood van één van de ouders kunnen voor hetzelfde zorgen. Het komt ook regelmatig voor dat het legsel veel langer dan de normale broedduur wordt bebroed. Uiteindelijk wordt zo'n legsel in de steek gelaten.

Veel broedsels worden door roofvijanden geplunderd. Het is een wijd verbreid fabeltje dat roofdieren het geurspoor van een waarnemer naar het nest volgen, en zodoende makkelijk hun slag kunnen slaan. Wel is het zo dat paadjes naar het nest, het plaatsen van nestbeschermers of markeringen en het weghalen van dekking rond het nest, aanwijzingen voor predatoren kunnen zijn. Predatie is bovendien ook onder ongestoorde omstandigheden een veel voorkomend verschijnsel. Vogels hebben vele antwoorden op predatie gevonden (vervolglegsels, in dekking nestelen, "bevrozen" bij nadering van een roofvijand), zodat het plunderen van nesten door roofvijanden gewoonlijk geen gevolgen heeft voor de populatie-ontwikkeling van de betrokken soort.

Planning van de nestbezoeken

Zorgvuldige planning van nestbezoeken kan het aantal bezoeken sterk terugbrengen. Dit vergt een goede administratie. De plaats van het nest moet zorgvuldig worden aangegeven op kaart, in een gedetailleerde schets of met een markering nabij het nest (pas echter op voor te opvallende merken), zodat langdurig zoeken bij een volgend nestbezoek achterwege kan blijven. Bedenk van te voren wat bij een nestbezoek moet worden gemeten/geteld, zodat de benodigdheden daarvoor (opschrijfboekje, pen, apparatuur, ringen) klaar liggen en het nestbezoek in korte tijd kan worden afgerond.

Een stevige stok van 1-2 m lengte is handig bij:

1. gebladerte opzijschuiven;
2. voorover leunen zonder op de vegetatie te steunen;
3. het loopspoor achteraf onzichtbaar maken;
4. het werken met een spiegel, bevestigd aan het uiteinde, waarmee in het nest kan worden gekeken;
5. Ritselen in de vegetatie, waardoor de broedende vogel tijdig de wijk kan nemen.

Per nest is het aan te bevelen tenminste twee bezoeken te brengen, liefst niet te kort op elkaar maar ook niet ver van elkaar af. Door twee bezoeken te brengen, kan de dagelijkse overlevingskans van het nest worden berekend met de Mayfield-methode.

Deze methode houdt er rekening mee dat de meeste nesten niet bij het leggen van het eerste ei worden gevonden, maar veelal in de latere eifase of zelfs in de jongenfase. Een aantal nesten is dus al mislukt voordat de waarnemer ze had kunnen vinden. Daardoor wordt, wanneer alleen de verhouding succesvolle/niet-succesvolle nesten wordt bepaald, het broedsucces overschat. Door met dagelijkse overlevingskansen van het broedsel te rekenen wordt dit probleem omzeild.

De tijdsduur tussen twee bezoeken is afhankelijk van de soort: kleine soorten hebben immers een kortere broedduur dan grote soorten. Als grove maat kan voor zangvogels een controle-interval van een week worden aangehouden, bij de grotere soorten 10-14 dagen.

Zorg tot slot dat je na het uitvliegen van de jongen het nest nog één maal controleert. Inspecteer de nestkom op (resten van) niet uitgekomen eieren of dode jongen.

Markering en nummering van de nesten

Met enige ervaring en uithoudingsvermogen kunnen in korte tijd veel nesten worden opgespoord. Die nesten moeten uit elkaar worden gehouden, op tijd opnieuw worden gecontroleerd en makkelijk terug te vinden zijn. Het markeren van nesten moet echter op zo'n manier gebeuren dat andere mensen en predatoren niet op een idee worden gebracht. Zo kunnen Zwarte Kraaien stokken of hakafdrukken bij weidevogelnesten leren associëren met de locatie van een nest. Als ze zodoende efficiënt nesten kunnen opsporen en plunderen, gaat het natuurlijk niet aan met de beschuldigende vinger naar kraaien te wijzen. De nestzoeker is in dat geval verantwoordelijk voor het mislukken van het nest.

Markering kan op veel manieren plaatsvinden. Soms volstaat het om een aantekening te maken van een opvallend, bestaand herkenningspunt in het terrein, zoals een afgeknapte boom, een richel met een struik erop of x meter vanaf punt A (bijvoorbeeld een bepaalde boom) gaande in een rechte lijn naar punt B (bijv. een hoogspanningsmast). Hiervan wordt aantekening bijgehouden op een (staf)kaart. Mochten dergelijke hulpmiddelen in het terrein ontbreken, dan kan gebruik worden gemaakt van draadjes wol (speurtocht-idee), strookjes plastic, een omgebroke takje, een stam schuin tegen een naaststaande boom of een stok langs de rand van

een pad of weiland welke aangeeft dat op die plek het perceel moet worden betreden om bij het nest uit te komen. Houdt daarbij rekening met de zich in de loop van het seizoen explosief ontwikkelende vegetatie, zodat de markering bij een volgend bezoek niet is overwoekerd en onvindbaar is geworden. Plaats dergelijke markeringen nooit te dicht bij het nest, maar bijvoorbeeld consequent twee meter (ofwel twee forse stappen) ten noorden ervan. Bij nesten in intensief agrarisch gebied kan de markering ten opzichte van het nest gelijk worden gericht met de rijrichting van de grondbewerkende boer. Dit stelt hem in staat nesten te ontzien.

Het is slim om de nesten te nummeren, tenminste als het gaat om meer dan enkele tientallen. De nummers kunnen bijvoorbeeld met potlood op de nestkaart en de stafkaart worden gezet. Het bijhouden van een totaalijst met bezoekdata is handig, omdat zodoende een schema kan worden gemaakt aan de hand waarvan de nesten voor de tweede of derde maal gecontroleerd moeten worden.

Zorgvuldigheid bij het zoeken

Dit lijkt een open deur, maar een nest is kwetsbaar! Wees dus uiterst voorzichtig bij het zoeken zodat een nest niet wordt vertrapt, of scheef komt te hangen door te ruw de vegetatie opzij te duwen. In kolonies is de kans op vertrapping reëel. Hetzelfde geldt in gebieden waar veel grondbroeders voorkomen, zoals op heidevelden en in weilanden (Kievit, Veldleuwerik).

Benadering van en vertrek bij nesten

Om het predatoren niet al te makkelijk te maken, moeten sporen van en naar het nest zoveel mogelijk voorkomen worden, of anders zo goed mogelijk worden gecamoufleerd.

Vernieling of gedeeltelijke vertrapping van vegetatie rond het nest kan een goed verborgen nest aan de openbaarheid prijs geven. De benadering van een (bekend) nest moet via een route plaatsvinden die zo min mogelijk vertrapping van vegetatie met zich meebrengt. Banjer niet overal doorheen, maar stap over kwetsbare plekken of maak een omweg. Door de vegetatie voorzichtig met een stok opzij te buigen, kan veel ellende worden voorkomen. Voorkom in ieder geval een rechte-lijn-benadering, zeker indien vanaf een weg of pad wordt gestart (gangetje valt op).

Het moge duidelijk zijn dat nestinspectie onder de spiedende blik van een predator achterwege moet blijven. Bedenk verder dat een weggejaagde broedvogel niet altijd direct naar het nest terugkeert. Het nest blijft dus tijdelijk onbewaakt achter, en is dan extra kwetsbaar voor predatie. Dit geldt vooral voor vogels met grote nesten en/of opvallende eieren en voor kolonievogels. Beperk onder dergelijke omstandigheden het aantal bezoeken en de duur van het bezoek tot een minimum (twee).

Als de oudervogels de nestbenadering kunnen zien aankomen, is het raadzaam het nest zogenaamd toevallig te naderen. Dit is beter dan linea recta op het nest afstruinen. Een broedende vogel moet nooit de stuipen op het lijf worden gejaagd; desertie is dan niet uitgesloten. Maak de komst kenbaar door te praten, te zingen, takjes te kraken of handjeklap. Probeer vast te stellen of er een vogel op het nest zit. Veel soorten hebben de neiging zich in de nestkom te drukken, zodat alleen snavel en staart zichtbaar zijn. Ze zijn dan nauwelijks zichtbaar.

Een broedende vogel mag niet onnodig van het nest gejaagd worden. Indien mogelijk is het beter te wachten tot de vogel eigener beweging het nest verlaat om te gaan foerageren. Als de vogel toch van zijn nest wordt gejaagd, geef hem dan de gelegenheid tijdig de wijk te nemen (nadering van waarnemer moet hoor- en zichtbaar zijn). Als de vogel bij benadering desondanks blijft zitten, laat hem dan met rust (vooral in eifase).

Sommige soorten zijn gevoeliger voor verstoring dan andere. Wees vooral voorzichtig met Rode Wouw, Bruine Kiekendief, Fazant, Matkop en Ringmus. Veel soorten zijn bovendien gevoelig in de vroege eifase: Bosuil, duiven, Fitis, Raaf, Zwarte Kraai, Vlaamse Gaai, Roodmus, Appelvink en Geelgors.

De gevoelige stadia binnen de broedcyclus zijn: nestbouw, eileg, vroege eifase, rond uitkomen van de eieren en vlak voor het uitvliegen van de jongen. Wees extra voorzichtig tijdens ongunstig weer (regen, harde wind, langdurige droogte), het is beter de geplande controle dan uit te stellen. Ook in de avondschemering is nestcontrole af te raden (alleen bij uilen zijn namiddag en avond geschikt).

Bij het nest

Het nest en de nestomgeving moeten intact worden gelaten. Dus zo min mogelijk de omliggende vegetatie beschadigen! Nesten op een zijtak kunnen door onvoorzichtig buigen of door op de tak te gaan staan, zo hard heen en weer schieten dat de inhoud over de rand vliegt!

Grote legsels en broedsels kunnen uitsluitend worden geteld door (een gedeelte van) de eieren of jongen één voor één uit het nest te lichten. Dat geldt ook voor een aantal (semi-)holenbroeders. Eischalen van kleine vogels zijn erg teer, zo ook zijn kleine jongen makkelijk te bezeren. Wees dus uitermate voorzichtig, vooral wanneer de vingers stijf en ongevoelig van de koude zijn. Vergeet niet bij vertrek de eieren te bedekken bij soorten waar dat gebruikelijk is (fuutachtigen, eenden, mezen in de eilegfase, Boomklever). Jonge vogels zijn onbeholpen en moeten op de juiste wijze in het nest worden teruggezet. Het bouwen van een warmtepiramide, waarbij de jongen met de koppen over elkaar heen liggen, is aan te bevelen (voorkomt afkoeling).

Een groot probleem is het wegfladderen van half-bevederde jongen tijdens een controle ("exploderen"). Veel soorten kunnen op die manier voortijdig het nest verlaten. Dit gedrag vergroot de overlevingskansen van de jongen bij de nadering van een predator. Buiten het nest wachten echter nieuwe gevaren, zoals afkoeling en grondpredatoren. De kans op een "explosie" is bij kleine vogels vanaf de negende levensdag groot, en wel wanneer ongeveer 6 mm vleugelveer uit de bloedspoelen tevoorschijn is gekomen. Bij grotere vogels, als bijvoorbeeld Ekster, duurt dat iets langer (vanaf de 14de dag). Hologenbroeders en Boerenzwaluwen zijn minder geneigd tot wegspatten. Deze schrikreactie vermindert in intensiteit als jonge vogels dagelijks worden behandeld (bijvoorbeeld indien een waarnemer groeicurves van nestjongen wil maken).

Problemen met wegfladderende jongen zijn grotendeels te voorkomen door de nesten zeer omzichtig te benaderen, ook wanneer ze op het eerste gezicht (bijv. van onderen) leeg lijken. Mochten er onbedoeld toch jongen voortijdig het nest hebben verlaten, dan dienen de jongen zo snel mogelijk te worden verzameld en in het nest te worden teruggezet. Vervolgens korte tijd afdekken met de hand, een zakdoek of een toefje bladeren, totdat de rust is weergekeerd. Daarna voorzichtig terugtrekken. Bij een tweede "explosie" is het aan te raden te vertrekken, omdat de kans klein is -zeker met alarmerende ouders in de buurt- dat ze zich succesvol laten terugzetten. De jongen van de volgende soorten zijn berucht om hun vroege wegspatneigingen: Torenvalk, Boomvalk, Merel, Zanglijster, Heggemus, Sylvia-zangers, Grauwe Klauwier, Groenling en Kneu. Jongen van op de grond broedende vogels verlaten niet zelden ruim voor het vliegvlugge stadium het nest: kiekendieven, Velduil, Nachtzwaluw, leeuweriken, Rietgors (pas op voor vertrapping).

Bij veel soorten kan het nuttig zijn in de jongenfase het gewicht en de vleugellengte van de jongen vast te stellen. Aan de hand van de vleugellengte kan de leeftijd van de jongen worden

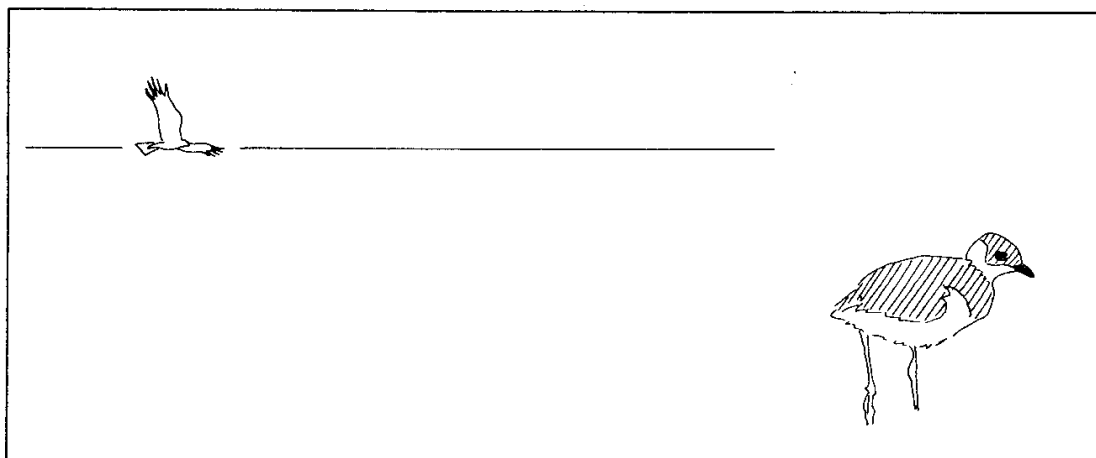
berekend (en dus het legbegin). Het gewicht is een aanwijzing voor de conditie van de jongen. Indien mogelijk moet het geslacht van de jongen worden bepaald.

Klimmen bij nesten: gevaarlijk!

Bij nestcontroles staat het belang van vogels voorop. Maar we moeten onszelf niet vergeten. Veel vogelsoorten broeden immers in bomen of struiken. Zolang de nesten niet boven de vier meter zitten, kan een spiegelkje aan een stok of telescoopstok uitkomst bieden. Bij hogere nesten moet worden geklommen. Klimmen geschiedt op eigen risico en valt af te raden als men last heeft van hoogtevrees, vermoeid is, snel nog even een boomnest wil meepakken, onzeker is, teveel kilo's heeft mee te torsen, teveel bravoure heeft en tijdens of na regenval (gladde stam en takken). Beginnelingen doen er verstandig aan niet in hun eentje aan de slag te gaan.

Er kunnen enkele algemeen geldende regels worden aangegeven waar een klimmer op moet letten om niet te vaak uit de boom te vallen:

- klim zoveel mogelijk op de hellende kant van de stam, dus niet aan de zijkant of eronder (kost kracht);
- zorg ervoor dat er altijd twee handen en één voet een houvast hebben, of anders twee voeten en één hand;
- blijf dicht op de stam;
- optrekken met beide handen aan dezelfde tak (ook levende) is vragen om moeilijkheden;
- plaats de voeten altijd half tegen de stam en half op de zijtak, zodat het gewicht wordt verdeeld over de stam en de tak. Dus nooit op een zijtak gaan staan op enige afstand van de stam (10 cm los van de stam kan al fataal zijn);
- vermijd het staan op dode takken;
- dikke takken zijn niet altijd stevige takken;
- onthoud de route naar boven, omdat de terugweg anders lastig kan worden;
- wees niet al te benauwd voor overhellende bomen en struiken, tenzij daardoor tijdens de beklimming het nest in gevaar komt;
- leer onbetrouwbare boomsoorten te onderscheiden, zoals els, wilg, populier, lariks en Oostenrijkse/Corsicaanse den. Bij deze boomsoorten zijn zelfs de levende takken niet te vertrouwen.

De nestkaart: algemeen

1. Gebruik één kaart per nestelpoging. Een nestelpoging wordt hier opgevat als een nest waarin tenminste één ei is gelegd. Bij meer nestbezoeken dan er regels op de kaart staan, moet een tweede kaart worden ingevuld, die aan de eerste wordt vastgeniet. Op de tweede kaart hoeven uiteraard niet nogmaals de habitat- en nestgegevens te worden ingevuld.
2. Als een nest in één seizoen tweemaal wordt gebruikt, moeten twee kaarten worden ingevuld. Maak echter duidelijk dat het om hetzelfde nest gaat. Niet de kaarten aan elkaar.
3. Vermeld duidelijk, indien bekend, of een tweede nestelpoging een vervolglegsel betreft (een legsel van hetzelfde paar nadat het eerdere broedsel is mislukt) of een tweede legsel (een legsel van hetzelfde paar nadat het eerste broedsel succesvol is uitgevlogen).
4. Bij twijfel omtrent de soort geen kaart invullen. Evenzo nooit onzekere gegevens invullen. Beter geen kaart, dan een kaart waar twijfelachtige informatie op staat.
5. Maak bij afwijkingen duidelijk dat het om een afwijking gaat, zoals een abnormaal lange broedingsduur van de eieren, een zeer groot legsel, enz.
6. Koekoek. Twee kaarten invullen die naar elkaar verwijzen, namelijk eentje voor de Koekoek en eentje voor de gastheer. Geef bij beide volledige informatie.

Kaart Koekoek: op de kaart komt bij de soortnaam Koekoek, met tussen haakjes de soortnaam van de gastheer. Vul alleen het aantal eieren of jongen van de koekoek in (in de kolom Eieren of Jongen) met in de kolom Opmerkingen het aantal eieren of jongen van de gastheer.

Kaart gastheer: op de kaart komt bij de soortnaam de naam van de gastheer, met daarbij Koekoek tussen haakjes. Vul alleen het aantal eieren of jongen van de gastheer in met in de kolom Opmerkingen het aantal eieren of jongen van de koekoek. Onder Broedsucces code 24 omcirkelen.

Vermeld tevens of het koekoeksei gelijkenis vertoont met de eieren van de gastheer.

De nestkaart: opsturen

1. Controleer de kaarten grondig op fouten en ontbrekende zaken voordat ze worden opgestuurd.
2. Maak kopieën voor eigen gebruik en voor het geval een zending kwijt raakt in de post. Indien meerdere kaarten tegelijk worden opgestuurd, altijd samenvoegen met paperclips of elastiekjes. Neem een stevige envelop bij een grotere zending. Adresseer duidelijk, schrijf ook de afzender op de envelop.
3. Stuur de kaarten gratis en zo spoedig mogelijk naar: SOVON, Antwoordnummer 2505, 6573 ZH Beek-Ubbergen. Wacht daar niet te lang mee, dus bij voorkeur direct na afloop van het broedseizoen.
4. Vul ook een samenvattend formulier in. Hierop valt na te gaan hoeveel kaarten zijn ingestuurd en hoeveel tijd globaal aan nesten zoeken is besteed in een jaar. Dit is belangrijke informatie bij het bepalen van de gemiddelde zoekintensiteit.

De nestkaart: invullen

VOORKANT

SOORT

Soort en euringcode altijd invullen.

De euringcodes van de in Nederland voorkomende broedvogels staan hieronder, tezamen met een aanduiding van de broedtijd (in maanden) en de broedduur (in dagen, gesplitst naar ei- en jongenfase).

Soort	Euringcode	Broedtijd	Broedduur	
			ei	jong
Aalscholver	00720	Feb-Sep	31	53
Appelvink	17170	Apr-Aug	12	13
Baardmannetje	13640	Apr-Aug	12	12
Barmsijs	16630	Apr-Aug	11	11
Bergeend	01730	Apr-Sep	30	45
Bergfluit	13070	Mei-Jul	12	12
Blauwborst	11060	Apr-Jun	13	14
Blauwe Kiekendief	02610	Apr-Aug	30	38
Blauwe Reiger	01220	Mrt-Aug	26	50
Boerenzwaluw	09920	Apr-Okt	15	20
Bontbekplevier	04700	Apr-Sep	24	24
Bonte Strandloper	05120	Mei-Aug	22	20
Bonte Vliegenvanger	13490	Apr-Jul	14	15
Boomklever	14790	Apr-Jul	15	23
Boomkruiper	14870	Mrt-Aug	13	18
Boomleeuwerik	09740	Mrt-Sep	12	11
Boompieper	10090	Apr-Aug	13	13
Boomvalk	03100	Mei-Sep	31	29
Bosrietzanger	12500	Mei-Aug	12	10
Bosruiter	05540	Mei-Aug	22	30
Bosuil	07610	Feb-Jul	29	34
Braamsluiper	12740	Apr-Aug	12	11
Brandgans	01670	Apr-Aug	25	42
Brilduiker	02180	Mei-Sep	30	60
Bruine Kiekendief	02600	Apr-Jul	35	37
Buidelmees	14900	Apr-Sep	14	22
Buizerd	02870	Mrt-Jul	35	42
Bijeneter	08400	Apr-Aug	20	22
Canadese Gans	01660	Mrt-Aug	29	44
Casarca	01710	Mei-Jul	28	55
Cetti's Zanger	12200	Mei-Jul	16	15
Dodaars	00070	Mrt-Okt	21	45
Draaihals	08480	Mei-Aug	12	20
Duinpieper	10050	Mei-Aug	12	13
Dwergmeeuw	05780	Mei-Aug	24	21
Dwergstern	06240	Mei-Sep	21	19
Eidereend	02060	Apr-Sep	27	70
Ekster	15490	Mrt-Jun	21	27
Europese Kanarie	16400	Apr-Aug	13	15

Soort	Euringcode	Broedtijd	Broedduur	
			ei	jong
Fazant	03940	Mrt-Aug	25	70
Fitis	13120	Apr-Jul	13	13
Flamingo	01470	Apr-Aug	30	75
Fluiter	13080	Mei-Jul	13	12
Fuut	00090	Feb-Nov	28	71
Geelgors	18570	Apr-Jul	13	13
Gekraagde Roodstaart	11220	Apr-Jul	13	13
Gele Kwikstaart	10170	Mei-Aug	12	12
Geoorde Fuut	00120	Apr-Sep	22	21
Gierzwaluw	07950	Mei-Aug	20	42
Glanskop	14400	Apr-Jul	14	19
Goudhaantje	13140	Mei-Jul	16	19
Goudplevier	04850	Mei-Sep	30	30
Goudvink	17100	Apr-Aug	13	15
Graspieper	10110	Mrt-Sep	13	12
Grasmus	12750	Apr-Sep	11	11
Grauwe Gans	01610	Apr-Aug	27	55
Grauwe Gors	18820	Apr-Aug	13	12
Grauwe Kiekendief	02630	Mei-Aug	28	36
Grauwe Klauwier	15150	Mei-Aug	14	14
Grauwe Vliegenvanger	13350	Mei-Aug	13	13
Griel	04590	Apr-Sep	25	39
Groene Specht	08560	Apr-Jul	18	25
Groenling	16490	Apr-Jul	13	14
Grote Bonte Specht	08760	Apr-Jul	12	22
Grote Gele Kwikstaart	10190	Mrt-Sep	12	13
Grote Karekiet	12530	Mei-Aug	14	13
Grote Kruisbek	16680	Feb-Aug	15	20
Grote Lijster	12020	Mrt-Aug	13	13
Grote Mantelmeeuw	06000	Mei-Aug	27	50
Grote Stern	06110	Mei-Aug	25	29
Grote Zilverreiger	01210	Apr-Aug	25	42
Grutto	05320	Apr-Aug	23	27
Halsbandparkiet	08950	Jan-Aug	23	45
Havik	02670	Mrt-Jul	42	38
Heggemus	10840	Mrt-Sep	12	12
Holenduif	06680	Mrt-Okt	17	25
Hop	08460	Mei-Aug	15	27
Houtduif	06700	Feb-Nov	17	33
Houtsnip	05290	Mrt-Sep	22	20
Huismus	15910	Apr-Sep	12	14
Huiszwaluw	10010	Apr-Okt	15	24
Indische Gans	01620	Apr-Jul	29	55
Kauw	15600	Apr-Jun	17	32
Keep	16380	Mei-Jul	12	14
Kemphaan	05170	Apr-Aug	21	26
Kerkuil	07350	Mrt-Nov	30	50
Kievit	04930	Mrt-Aug	28	38
Klapekster	15200	Apr-Jul	15	16
Klein Waterhoen	04100	Mei-Okt	16	45
Kleine Bonte Specht	08870	Apr-Jul	11	19

Soort	Euringcode	Broedtijd	Broedduur ei	jong
Kleine Karekiet	12510	Mei-Sep	11	11
Kleine Mantelmeeuw	05910	Mei-Aug	25	35
Kleine Plevier	04690	Apr-Sep	24	26
Kleine Vliegenvanger	13430	Mei-Jul	12	12
Kleinst Waterhoen	04110	Mei-Aug	15	35
Kluut	04560	Apr-Aug	24	38
Kneu	16600	Apr-Aug	12	13
Knobbelzwaan	01520	Apr-Okt	36	135
Kolgans	01590	Apr-Jul	27	55
Koekoek	07240	Apr-Jul	12	19
Kokmeeuw	05820	Apr-Aug	24	35
Koolmees	14640	Apr-Aug	14	19
Korhoen	03320	Apr-Aug	26	50
Kortsnavelboomkruiper	14860	Apr-Jul	14	15
Krakeend	01820	Apr-Aug	25	45
Kramsvogel	11980	Apr-Aug	12	13
Krekelzanger	12370	Mei-Jul	12	15
Krooneend	01960	Apr-Aug	27	45
Kruisbek	16660	Jan-Dec	15	22
Kuifeend	02030	Mei-Sep	25	45
Kuifleeuwerik	09720	Mrt-Aug	12	15
Kuifmees	14540	Mrt-Jul	14	20
Kwak	01040	Mei-Aug	21	45
Kwartel	03700	Mei-Sep	18	30
Kwartelkoning	04210	Mei-Sep	17	36
Lachstern	06050	Mei-Aug	22	31
Lepelaar	01440	Apr-Aug	24	47
Magelhaengans	01698	-	-	-
Mandarijneend	01780	Apr-Aug	30	45
Matkop	14420	Apr-Jul	14	19
Meerkoet	04290	Mrt-Okt	22	55
Merel	11870	Feb-Sep	13	14
Middelste Bonte Specht	08830	Mei-Jul	12	22
Middelste Zaagbek	02210	Mei-Sep	32	60
Morinelplevier	04820	Mei-Sep	26	28
Nachtegaal	11040	Apr-Jul	13	11
Nachtzwaluw	07780	Mei-Sep	17	17
Noordse Nachtegaal	11030	Mei-Jul	13	10
Noordse Stern	06160	Mei-Aug	22	23
Notenkraker	15570	Feb-Mei	18	25
Nijlgans	01700	Mrt-Aug	29	72
Oehoe	07440	Mrt-Jul	35	55
Oeverloper	05560	Apr-Aug	21	27
Oeverzwaluw	09810	Apr-Sep	14	22
Ooievaar	01340	Apr-Aug	33	62
Orpheusspotvogel	12600	Mei-Jul	13	12
Ortolaan	18660	Mei-Jul	12	13
Paapje	11370	Apr-Aug	13	12
Patrijs	03670	Apr-Sep	24	45
Pimpelmees	14620	Apr-Jul	14	19

Soort	Euringcode	Broedtijd	Broedduur ei	jong
Porseleinhoen	04080	Apr-Aug	18	25
Purperreiger	01240	Apr-Aug	26	47
Putter	16530	Mei-Aug	12	15
Pijlstaart	01890	Apr-Aug	23	40
Raaf	15720	Feb-Mei	20	45
Ransuil	07670	Mrt-Aug	26	22
Rietgors	18770	Mei-Jul	13	11
Rietzanger	12430	Mei-Aug	14	13
Ringmus	15980	Apr-Aug	12	18
Rode Patrijs	03580	Apr-Aug	23	50
Rode Wouw	02390	Apr-Jul	32	45
Roek	15630	Mrt-Mei	17	33
Roerdomp	00950	Apr-Aug	25	53
Roodborst	10990	Mrt-Jul	14	13
Roodborsttapuit	11390	Mrt-Sep	13	14
Roodhalsfuut	00100	Apr-Sep	21	72
Roodmus	16790	Mei-Jul	12	12
Rosse Stekelstaart	02250	Apr-Okt	25	50
Ruigpootuil	07700	Mrt-Aug	28	32
Scholekster	04500	Apr-Sep	25	30
Slechtvalk	03200	Mrt-Aug	32	40
Slobeend	01940	Apr-Aug	22	40
Smient	01790	Mei-Aug	24	40
Snor	12380	Apr-Aug	11	13
Soepeend, zie Tamme Eend				
Sperwer	02690	Apr-Aug	35	26
Spotvogel	12590	Mei-Aug	14	14
Spreeuw	15820	Apr-Jun	12	21
Sprinkhaanrietzanger	12360	Apr-Aug	13	12
Staartmees	14370	Apr-Jul	16	16
Stadsduif	06650	Jan-Dec	17	35
Steenuil	07570	Apr-Aug	27	32
Steltkluut	04550	Apr-Aug	23	30
Stormmeeuw	05900	Mei-Sep	25	35
Strandplevier	04770	Apr-Aug	25	28
Sijs	16540	Mrt-Aug	12	14
Tafeleend	01980	Apr-Aug	25	50
Taigaboomkruiper, zie Kortsnavelboomkruiper				
Tamme Eend	20100	Feb-Nov	27	55
Tamme gans	03011	Apr-Aug	27	55
Tapuit	11460	Apr-Aug	13	15
Tjiftjaf	13110	Apr-Aug	13	14
Torenvalk	03040	Mrt-Aug	29	30
Tortelduif	06870	Mei-Aug	14	20
Tuinfluit	12760	Mei-Aug	12	11
Tureluur	05460	Apr-Aug	24	30
Turkse Tortel	06840	Jan-Dec	15	17
Veldleeuwerik	09760	Mrt-Aug	11	18
Velduil	07680	Mrt-Aug	26	25
Vink	16360	Apr-Jul	13	14
Visdief	06150	Mei-Sep	21	26

Soort	Euringcode	Broedtijd	Broedduur	
			ei	jong
Gaai	15390	Apr-Jul	17	21
Vuurgoudhaantje	13150	Apr-Aug	15	20
Waaiierstaartrietzanger	12260	Mrt-Sep	12	14
Waterhoen	04240	Apr-Sep	21	45
Waterral	04070	Apr-Sep	20	20
Watersnip	05190	Apr-Sep	19	19
Waterspreeuw	10500	Feb-Jul	16	22
Wespendief	02310	Mei-Sep	32	40
Wielewaal	15080	Mei-Aug	16	16
Wilde Eend	01860	Feb-Nov	27	55
Winterkoning	10660	Mrt-Aug	16	17
Wintertaling	01840	Apr-Aug	22	25
Witooegeend	02020	Mei-Aug	26	55
Witte Kwikstaart	10200	Apr-Aug	13	14
Witwangstern	06260	Mei-Aug	19	23
Woudaapje	00980	Mei-Aug	18	27
Wulp	05410	Mrt-Aug	28	35
IJsvogel	08310	Apr-Okt	20	25
Zanglijster	12000	Mrt-Sep	13	13
Zilvermeeuw	05920	Apr-Aug	29	38
Zomertaling	01910	Apr-Aug	22	35
Zwaangans/Knobbelgans	01560	-	-	-
Zwarte Kraai	15670	Apr-Jun	18	32
Zwarte Mees	14610	Mrt-Aug	14	18
Zwarte Roodstaart	11210	Apr-Okt	14	14
Zwarte Specht	08630	Mrt-Jul	13	26
Zwarte Stern	06270	Mei-Aug	21	19
Zwarte Wouw	02380	Apr-Aug	30	42
Zwartkop	12770	Apr-Aug	12	12
Zwartkopmeeuw	05750	Mei-Aug	24	36

PLAATS

Gebruik plaatsnamen die in de topografische atlassen zijn terug te vinden.

De provincie-code bestaat uit twee cijfers (dus niet de beginletters invullen), namelijk:

04 Drenthe 08 Limburg 16 Utrecht
05 Friesland 09 Noord-Brabant 17 IJsselmeerpolders
06 Gelderland 14 Noord-Holland 18 Zeeland
07 Groningen 15 Overijssel 19 Zuid-Holland

JAAR

Vier cijfers invullen, bijvoorbeeld 1996.

WAARNEMER

Minimaal je naam en waarnemer-code invullen. Indien je code onbekend is kun je deze aanvragen bij SOVON of kun je je adres invullen.

ATLASBLOK en AMERSFOORT-COÖRDINATEN

Vul minimaal het atlasblok (blok van 5 x 5 km) en kilometerhok in. Het atlasblok is te vinden in de SBB-atlas (Inventarisatie atlas voor flora en fauna in Nederland). Het kilometerhok is makkelijk te bepalen (nummering binnen atlasblok van linksboven naar rechtsonder, achtereenvolgens 11 t/m 15, 21 t/m 25, 31 t/m 35, 41 t/m 45 en 51 t/m 55).

Tevens kan men de Amersfoort-coördinaten invullen van het km-hok waarin het broedgeval plaatsvond. De coördinaten zijn die van de linker onderhoek van het km-hok. Door een vierde cijfer in te vullen (van 0, 1, 2 enz. t/m 9) kan de nestplaats op 100 meter nauwkeurig worden aangegeven. Gebruik de SBB-atlas of een topografische atlas voor het bepalen van de exacte locatie. Let wel: de X-coördinaat is altijd kleiner dan de Y-coördinaat. Verwissel ze niet.

WAARNEMINGEN TIJDENS CONTROLES (Nestbezoeken)

Uitsluitend invullen wat precies en met zekerheid is waargenomen. Probeer het broedstadium (per waarnemingsdatum twee mogelijkheden in de kolommen Broedstadium) goed te treffen met de voorgedrukte codes (een letter plus één of twee cijfers). Bij de opmerkingen kan extra informatie worden toegevoegd (gedrag, leeftijd ouderpaar, of er eieren of jongen zijn verdwenen). Deze informatie is belangrijk om te beoordelen of de verstrekte gegevens geen verschrijvingen zijn.

De gegevens over nestbouw tot en met nacontrole moeten met codes worden ingevuld in de kolommen voor het **Broedstadium** (maximaal twee codes per bezoek).

BOUW NEST

Volg dit zoveel mogelijk van een afstandje in verband met de kans op verstoring. Vaak is dan toch aan te geven in welk stadium het nest is. Let vooral op het aangevoerde materiaal: takjes, strootjes, haren, mos, veren. Dit geeft aan hoe ver de vorderingen zijn.

OUDER OP/BIJ NEST

Niet zelden zit een oudervogel op het nest te broeden. Indien de vogel op eieren zit te broeden, maar het aantal eieren is onbekend noteer dan onder broedstadium: P1 (ouder aanwezig), E0 (eieren, aantal onbekend).

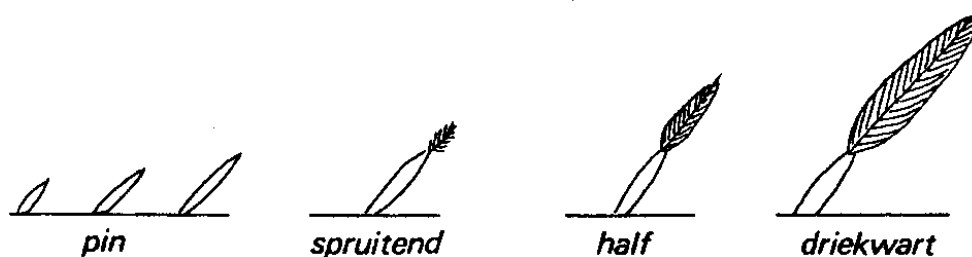
EISTADIUM

Let op het essentiële verschil tussen de codes E1 (eieren koud, nog onbebroed; typerend voor de eilegfase) en C6 (mislukt; kapotte of verlaten eieren in nest).

NESTJONGENSTADIUM/LEEFTIJD NESTJONGEN

Deze codering is van belang voor het bepalen van de leeftijd van de jongen. Wanneer de leeftijd van de jongen op de dag nauwkeurig bekend is, vul dan de exacte leeftijd in volgens een tweecyferige code, en wel aldus: 01 = één dag oud, 02 = twee dagen oud, enz.

Bij een leeftijdsverschil binnen een nest (veelal bij roofvogels en uilen voorkomend) noteer de leeftijd van het oudste jong.

stadium	pin	spruitend	half	driekwart
code	N4	N5	N6	N7

(NA)CONTROLE NESTINHOUD

Na het uitvliegen van de jongen is het belangrijk de nestkom te controleren op (resten van) niet uitgekomen eieren of dode jongen. Bij grotere soorten moet men in de nestkom wroeten omdat niet-uitgekomen eieren vaak worden "weggebouwd". Wees voorzichtig met het nest, omdat sommige soorten er na het uitvliegen gebruik van blijven maken als voedselplatform, rustplaats of slaapplek. Laat de nesten altijd zitten, omdat er geregeld tweede broedsels in worden begonnen.

Indien je nestkastenonderzoek doet, controleer dan bij het schoonmaken van de kast het nest op niet uitgekomen eieren of dode jongen. Vaak zijn de niet uitgekomen eieren in het nest gezakt, veelal tot op de bodem van de kast.

Vul altijd alleen in wat is waargenomen en gebruik de codes als volgt:

C1 Succesvol; eieren/dode jongen achtergebleven (geef aantal)

Tenminste één jong is uitgevlogen; in of vlakbij het nest zijn een of meer niet uitgekomen eieren of dode jongen achtergebleven. Vul het aantal achtergebleven eieren of jongen in en geef eventueel het stadium aan van de gesneuvelde jongen (N0-N7).

C2 Succesvol; vliegvlugge jongen achtergebleven (geef aantal)

Tenminste één jong is reeds uitgevlogen; een of meer levende jongen zitten nog in het nest. Het kan in dit geval gaan om achterblijvers (laat of mogelijk niet meer uitvliegend) maar het kan ook onderdeel zijn van de gewone gang van zaken bij het uitvliegen (de jongen vliegen gespreid over enige tijd uit). Vul het aantal nog in het nest aanwezige jongen in en het stadium waarin ze verkeren (meestal N6 of N7).

C3 Succesvol; geheel leeg nest

Tenminste één jong is uitgevlogen. Er is waargenomen (bijv. pas uitgevlogen jongen bij nest) of op goede gronden aangenomen (bijv. nest zangvogel is intact en ligt vol met kleine bloedspoelschilfers) dat het nest succesvol was. Bij controle van de nestinhoud is men geen dode jongen of al dan niet ingebouwde eieren tegengekomen.

C4 Succesvol; geen nacontrole

Tenminste één jong is uitgevlogen. Er heeft echter geen nacontrole van de nestinhoud plaatsgevonden. Vermeld onder Opmerkingen waarom het nest volgens u succesvol was.

C5 Mislukt; nest leeg/vernield/verdwenen

Het nest is intact en leeg dan wel vernield op een moment dat de jongen nog zeker niet uitgevlogen kunnen zijn geweest (zie de tabel met indicatie van de broedduur op pag. 9-13, maar bedenk dat bij sommige soorten de jongen het nest ook wel iets eerder kunnen verlaten). In het mislukte nest zijn geen (restanten van) eieren of jongen aangetroffen. Deze code tevens gebruiken wanneer een nest met zekerheid verdwenen is (akker met Kievitsnest is volledig omgeploegd; nest van Staartmees is in zijn geheel verdwenen uit boompje). Niet gebruiken indien het nest niet teruggevonden kan worden omdat bijv. de vegetatie veel dichter is geworden of de exacte locatie niet goed beschreven/gemarkeerd is (dan C8).

C6 Mislukt; kapotte/verlaten eieren in nest

Het nest is intact of vernield en er zijn kapotte of verlaten eieren in of direct bij het nest aangetroffen. Het kunnen zowel intacte eieren zijn als gedeeltelijk kapotte eieren of volkomen versplinterde eirestanten. Indien het aantal eieren bekend is kan dit worden ingevuld onder Ei.

C7 Mislukt; alle jongen dood

Het nest is intact of vernield en alle jongen zijn dood aangetroffen in of direct bij het nest. Vul het leeftijd stadium in (N0-N7) en, indien bekend, het aantal jongen. Vul de code alleen in indien dode jongen daadwerkelijk zijn aangetroffen (niet bijv. indien het nest in het jongen stadium vernield is en leeg werd aangetroffen. Vul dan C5 in, hoewel kan worden aangenomen dat de jongen wel dood zullen zijn). Bedenk dat, indien minstens één jong uitvliegt, het nest succesvol wordt genoemd, ook wanneer elf familieleden dit stadium niet haalden.

C8 Nest niet teruggevonden

Door bijv. dichter wordende vegetatie of door een gebrekkige beschrijving/markering van de exacte locatie van het nest kan het nest soms niet teruggevonden worden. Blijf, wanneer de kans bestaat dat het nest nog bezet is, in geen geval lang (> 5-10 minuten) ter plaatse zoeken en wees uiterst voorzichtig met het doorzoeken van de vegetatie. Kom liever op een veilig tijdstip terug en doorzoek de vegetatie dan nogmaals (maar opnieuw voorzichtig). Indien het nest nogmaals niet teruggevonden kan worden, vul dan C8 in. Deze code geldt niet indien het nest met zekerheid verdwenen is (dan C5).

C9 Broedsucces onduidelijk

Het is de waarnemer niet duidelijk of het nest gelukt is of niet. Dit kan bijv. het geval zijn wanneer het interval tussen twee controles te groot was, wanneer het nest door bijv. harde regen verslakt is of wanneer de waarnemer niet weet op welke sporen hij moet letten. Beschrijf dan de aangetroffen situatie onder Opmerkingen. Was de omringende vegetatie intact? Was het nest intact of verslakt? Was de nestkom schoon of lagen er enkele poepjes? Was de nestkom "uitgewoond" d.w.z. intact, maar wat breder geworden? Was de voering nog compleet aanwezig? Enz. enz.

Vaak is er dan door een ervaren nestenzoeker nog wel achter te komen of het nest succesvol is geweest of niet.

ACHTERKANT

BROEDSUCCES

Omcirkel altijd één van de codes onder: Onbekend, Succesvol of Niet Succesvol. Sla nooit een slag naar de uitkomst van een nest. Bij twijfel beschrijven wat zichtbaar is, liefst zo gedetailleerd mogelijk. Door meer ervaren nestzoekers valt op grond van de verstrekte informatie achteraf vaak vast te stellen wat er is gebeurd. Indien niet zeker over het broedsucces omcirkel code 01 of 02 (onder broedsucces onbekend).

Enkele tips voor het herkennen van een geslaagd broedgeval.

07 Nest leeg, ouders(s) met voer vlakbij

Probeer bij een leeg nest, aan de hand van de voorgaande waarnemingen bij hetzelfde nest, in te schatten of de jongen al uitgevlogen kunnen zijn (gebruik tabel in Handleiding op pag. 9-13). Is dit het geval en wordt een ouder met voer vlakbij het nest gezien, dan is er een goede kans dat het nest geslaagd is. Blijf even wachten om te luisteren of er bedelende jongen te horen zijn of deze zich wellicht vertonen aan de waarnemer. Bedenk dat een alarmerende vogel zonder voer niet hoeft te wijzen op succesvol uitvliegen (na predatie wordt soms nog enige tijd gealarmeerd). Probeer altijd via controle van het lege nest te achterhalen of er sporen zijn die het vermoeden van succesvol uitvliegen bevestigen (zie hieronder)

08 Eischalen en schaalvliezen in het nest

Deze code is gebruikelijk bij nestvlieders. Een intact nest met eischalen en schaalvliezen wijst in zo'n geval op succesvol uitkomen van de eieren (uiteraard niet wanneer het gaat om gepredeerde, stukgehakte eieren). Bij nestblijvers is dit een ongebruikelijke code. Een hoop eisplinters in een zangvogelnest wijst op predatie, niet op succesvol uitkomen van de eieren (eischalen worden na uitkomen eieren doorgaans weggebracht)

09 Veel bloedspoelschilfers in nestkom

Bij zangvogels is het aantreffen van veel bloedspoelschilfers in de (intacte) nestkom een duidelijk teken dat de jongen goed zijn uitgevlogen. Bij de ene soort is dit evenwel gemakkelijk vast te stellen (Tjiftjaf: schilfers hopen zich op in de voering van het nest. Door een beetje van de voering uit het nest te halen en uit te schudden, ruizelen de schilfers eruit), bij de ander minder gemakkelijk (Zwartkop: schilfers zakken deels door de bodem. Controleer bladeren recht onder het nest. Soms blijken deze bezaaid te zijn met schilfers. Na regen/harde wind of indien het controle-interval te lang is geweest, is dit niet meer het geval). Bedenk ook dat een nest met veel jongen meer schilfers oplevert dan een nest met weinig jongen.

10 Veel poepjes op, rond of onder nest

Veel poepjes op/bij een nest is een goede indicatie voor een geslaagd broedgeval bij sommige niet-zangvogels (bijv. enkele roofvogels, duiven). Zangvogels houden het nest echter doorgaans nogal schoon. Bij enkele zangvogels (sommige vinken, lijsters) kunnen zich in het jongenstadium evenwel poepjes ophopen, met name op de nstrand.

MOMENT VAN MISLUKKEN

Indien het broedsel mislukt is, omcirkel dan (naast één van de codes onder Niet Succesvol ook) één van de drie mogelijkheden onder moment van mislukking. Vaak is niet duidelijk waardoor een nest is mislukt, terwijl wel kan worden aangegeven of dat in het ei- of jongenstadium gebeurde.

DATUM LEG 1e EI

Deze datum alleen invullen indien op de dag nauwkeurig bekend is wanneer het eerste ei gelegd is. Dit is bijvoorbeeld mogelijk bij waarneming van een incompleet legsel (dat in de eilegfase gevonden wordt) of door terug te rekenen aan de hand van de exacte leeftijd van jongen, de broedduur en de tijd die nodig is om een legsel te completeren (zie lijst met soorten blz 9-13).

RINGGEGEVENS EN BIOMETRIE

Alleen invullen als de jonge vogels geringd/gemeten zijn.

Biometrische gegevens zijn belangrijke hulpmiddelen bij het vaststellen van leeftijd en conditie van de jongen.

De sexe van een vogel alleen invullen wanneer je deze zeker weet, dus alleen bij soorten waarbij mannetje en vrouwtje duidelijk verschillen in grootte (veel roofvogels) of pluimage.

De vleugel wordt gemeten door de afstand te meten van de vleugelboeg (pols) tot aan het uiteinde van de langste slagpen en daarbij de vleugel maximaal te strekken door de bocht uit de vleugel te drukken. Het bereiken van maximale vleugellengte door aan de handpennen te trekken wordt bij jonge vogels afgeraden omdat de zachte bloedspoulen nog niet stevig verankerd zijn.

De snavellengte, gemeten vanaf het begin van de bevedering op de kop, is van belang bij weidevogelpullen en meeuwen en sterns. In de resterende kolom kunnen facultatief andere maten worden genoteerd, als tarsuslengte of kop + snavel.

Vergeet vooral niet de (ring)datum in te vullen. De biometrische gegevens moeten namelijk altijd kunnen worden gekoppeld aan een datum.

HABITAT

Omcirkel hieronder één habitat; namelijk het overheersende landschapsbeeld in de omgeving van het nest. Vul tevens de kolom nestplaats in. Dus een nest in een schuur in een gemengd bos wordt onder Habitat ingedeeld als (13) Gemengd bos, en vervolgens onder Nestplaats nader aangeduid als (11) Gebouw. En een nest van een Grutto is een laagveenweidegebied wordt onder Habitat ingedeeld onder (50) Cultuurland, en vervolgens onder Nestplaats nader beschreven als (05) landbouwgewas, en wel gras.

NESTPLAATS

Omcirkel één code die de locatie van het nest het best weer geeft (zie voorbeeld onder Habitat). Indien de precieze naam van de vegetatie of het gewas bekend is, dan deze vermelden.

NEST

Spreekt voor zich. Verwarring kan mogelijk optreden tussen 00 en 03. Een Kuifmees die een bestaand ingerot gat in een dode berk heeft vergroot, wordt onder 00 geboekt. Een Kleine Vliegenvanger die in een bestaand ingerot gat is gaan nestelen, komt onder 03 (namelijk niet verder bewerkt).

HOOGTE BOVEN GROND IN M

Geef de hoogte van de onderkant van het nest ten opzichte van de grond, in meters (120 cm boven de grond dus invullen als 1,2).

HOE NEST GEVONDEN

Code 01 wordt gebruikt voor alle nesten die en passant tegen het lijf werden gelopen. Een tweede controle is ook bij deze nesten van groot belang.

Code 02 wordt gebruikt indien geschikte habitats worden uitgekamd op nesten van bepaalde soorten, bijvoorbeeld een rij heggen op struikbewonende soorten, jonge sparaanplant op Heggemus, Kneu en Goudvink, een dichte opstand fijnspar op een Sperwer, beukenbossen op zwarte spechteholen, alle vogelsoorten in een tuin.

Code 03, ouders gevolgd. Dit kan een vogel zijn met nestmateriaal of voer, een alarmerende oudervogel, heimelijk gedrag, enz. Door van een afstandje te observeren, kunnen dergelijke vogels doorgaans vrij gemakkelijk naar hun nest worden teruggevolgd.

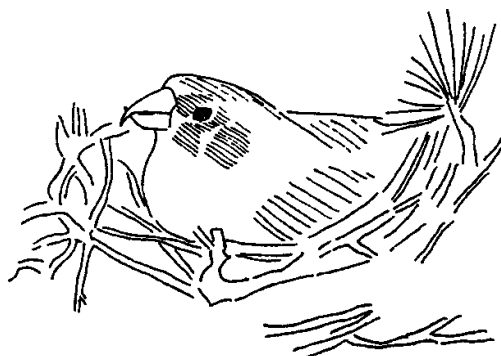
Code 04 geldt voor nestkasten en nesten die in voorafgaande jaren of hetzelfde jaar eerder in gebruik zijn geweest en opnieuw door eenzelfde of een andere soort worden gebruikt (bijvoorbeeld nesten van roofvogels, duiven, lijsters, kraaiachtigen).

Code 05 geeft een telling in een kolonie aan, waarbij het aan de waarnemer wordt overgelaten wat een kolonie is.

Bijlage: voorbeeld van nestkaart

Nadere informatie over onderzoek aan nesten is o.a. te vinden in:

- Bijlsma R.G. 1980. Nestkontroles en hun invloed op het broedsucces van enkele vogelsoorten met open nesten. *Veldornitol. tijdschr.* 3: 164-173.
- Bijlsma R.G. 1992. Effect van nestcontroles op het nestsucces van roofvogels. *Drentse Vogels* 5: 66-70.
- Bijlsma R.G. 1993. *Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels*, pp. 31-57. Schuyt & Co., Haarlem.
- Campbell B. 1953. *Finding nests*. Collins, London.
- Campbell C. & Ferguson-Lees J. 1972. *A field guide to birds' nests*. Constable, London.
- Crick H.Q.P., Dudley C. & Glue D. 1994.
- *The Nest Record Scheme Handbook*. British Trust for Ornithology, Thetford.
- Fyfe R.W. & Olendorff R.R. 1976. Minimizing the dangers of nesting studies to raptors and other sensitive species. *Occasional Paper* 23. Canadian Wildlife Service, Ottawa.
- Götmark F. 1992. The effects of investigator disturbance on nesting birds. *Current Ornithology* 9: 63-104.
- von Haartman L. 1969. The nesting habits of Finnish birds. I. Passeriformes. *Comm. Biol. Soc. Scient. Fennica* 32: 1-173.
- Harrison C. 1975. *Nests, eggs and nestlings of European birds*. Collins, London.
- Tiainen J. & Väisänen R.A. 1991. Nest Record Scheme. In: Koskimies P. & Väisänen R.A. (eds.), *Monitoring Bird Populations*, pp. 75-86. Zoological Museum, Helsinki.

NESTKAART

Versie maart 1996

Opsturen naar: SOVON
Antwoordnummer 2505
6573 ZX Beek-Ubbergen

Niet invullen

SOORT	Euringcode	PLAATS	Provincie	JAAR
	_ _ _ _	_ _ _ _ _ _ _ _ _	_	_ _ _

WAARNEMER	Code
Naam	_ _ _ _
Adres	
Plaats	

Km-
hok

_	_
---	---

Amersfoortcoördinaten
(≥3 cijfers per coörd.)

X-as	Y-as
_ _ _ _	_ _ _ _

NESTBEZOEKEN

				AANTAL								DAG MND	
DAG	MND	UUR	EI	JONG	BROEDSTADIUM	OPMERKINGEN				DATUM LEG 1 ^e EI:			
									_	_			

CODES VOOR BROEDSTADIUM Deze codes niet invullen onder EI of JONG, alleen onder BROEDSTADIUM.
Twee codes invullen. Geef extra informatie onder OPMERKINGEN.

BOUW NEST
B0 Nest bezet, leeg
B1 Nestbouw
B2 Begin nestbouw
B3 Nest half klaar
B4 Nest bijna klaar
B5 Nest klaar incl. voeding	E5 Eieren bebroed
E6 Ei(eren) komen uit
E7 jongen piepend in ei	LEEFTIJD NESTJONGEN
00 Dag van uitkomst
01 Eén dag oud
02 Twee dagen enz.
OUDER OP/BIJ NEST
P0 Geen ouders aanwezig
P1 Eén ouder aanwezig
P2 Beide ouders aanwezig
P3 Polygamie	NESTJONGENSTADIUM
N0 Jongen net uitgekomen
N1 Jongen naakt of in dons
N2 Jongen blind
N3 Jongen met ogen open
N4 Slagpennen in pin
N5 Slagp. uit bloedspeel komend
N6 Slagpennen half volgroeid
N7 Klaar om uit te vliegen
N8 (Niet invullen)
N9 Uitgevlogen op controle dag
N10 Pas uitgevl. jongen vlakbij nest, amper vliegvaardig
N11 Idem, vliegvaardig	(NA)CONTROLE NESTINHOUD
C1 Succesvol; eieren/dode jongen achtergebleven (geef aantal)
C2 Succesvol; vliegvlugge jongen achtergebleven (geef aantal)
C3 Succesvol; geheel leeg nest
C4 Succesvol; geen nacontrole
C5 Mislukt; nest leeg/ vernield/verdwenen
C6 Mislukt; kapotte/verlaten eieren in nest
C7 Mislukt; alle jongen dood
C8 Nest niet teruggevonden
C9 Broedsucces onduidelijk
EISTADIUM
E0 Eieren, aantal onbekend
E1 Eieren koud (nog onbebroed)
E2 Eieren warm
E3 Eieren toegedekt
E4 Eieren vers		

BROEDSUCCES (omcirkel 1 code)	NIET SUCCESVOL (0 jong uitgevl.)	→ Indien niet succesvol:
	12 Nest leeg en intact	MOMENT VAN MISLUKKING
ONBEKEND	13 Nest leeg en vernield	(omcirkel 1 code)
01 Onvolledige gegevens	14 Nest verstoord door mensen	01 Eistadium
02 Nest niet bezocht in laat stadium	15 Nest vernield door slecht weer	02 Jongenstadium
	16 Eieren kapot	03 Onbekend
SUCCESVOL (≥ 1 jong uitgevloegen)	17 Legsel verlaten	
03 Nestjongen op punt van uitvliegen	18 Legsel niet uitgekomen	Verklaring van 11 of 25:
04 Nestjongen normaal uitgevloegen	19 Jongen dood, onbeschadigd	
05 Nestjongen voortijdig uit nest	20 Jongen dood, beschadigd	
06 Jongen vlakbij nest gezien	21 Ouder(s) dood	
07 Nest leeg, ouder(s) met voer vlakbij	22 Nest bezet door andere vogelsoort	
08 Eischalen/schaalvliezen in nest	23 Nest verstoord door insecten	
09 Veel bloedspoelschijfers in kom	24 Nest geparasiteerd door Koekoek	
10 Veel poepjes op/rond/onder nest	(vul voor Koekoek aparte kaart in)	
11 Anderszins, verklaar hiernaast:	25 Anderszins, verklaar hiernaast:	

RINGNUMMERS EN BIOMETRIE VAN OUDERS/JONGEN Bij meerdere metingen alleen meting tijdens ringen invullen, wanneer niet is geringd de laatste meting invullen.

Leeftijd: 1=ouder, 2=jong
 Sexe: M=man, V=vrouw
 Krop: 0=leeg, 1=half gevuld, 2=vol

DAG MND
(RING)DATUM:

--	--	--

Ringnummer	Leef- tijd	Sexe	Vleugel (mm)	Gewicht (gram)	Snavel (mm)	Krop	Opmerkingen

- HABITAT** (omcirkel 1 code)
- 10 BOS/PARK
 - 11 Naaldbos
 - 12 Loofbos
 - 13 Gemengd bos
 - 14 Moerasbos
 - 15 Kaalkap/aanplant < 1m.
 - 20 HEIDE/STUIFZAND
 - 21 Duinheide/-vallei
 - 22 Heide binnenland
 - 23 Stuifzand
 - 30 KUST
 - 31 Zandbank/spaarzaam begroeide plaat
 - 32 Schor/gors/kwelder
 - 40 MOERAS/WATER
 - 50 CULTUURLAND
 - 60 BEBOUWING

- NESTPLAATS** (omcirkel 1 code)
- 00 Drijvend op water
 - 01 Op kale bodem
 - 02 Bladeren/takken op grond
 - 03 Kruidlaag
 - 04 In ruigtekruiden, plantesoort:
 - 05 In landbouwgewas, soort:
 - 06 In struiken/struweel/heg/aanplant/houtwal, soort:
 - 07 Greppel/slootrand
 - 08 Afgebroken of omgevallen boom, of soortgelijke plek
 - 09 Naaldboom
soort:
 - 10 Loofboom
soort:
 - 11 Gebouw

- NEST** (omcirkel 1 code)
- 00 Zelfgebouwd
 - 01 Van andere soort
Welke:
02 Nestkast nr:
03 Holte (stenen, grond, ingerot gat)

Hoogte boven grond in m:

--	--	--

- HOE NEST GEVONDEN** (1 CODE)
- 01 Toevallig
 - 02 Koud zoeken
 - 03 Ouders gevolgd
 - 04 Nest was al bekend
 - 05 Kolonietelling
 - 06 Anderszins, verklaar:

Stuur deze kaart gratis terug naar: SOVON, Antwoordnummer 2505, 6573 ZX Beek-Ubbergen